

MONTSENY

Adeu tu vell Montseny

ARIBAU.

MONTSENY! Qui t' ha vist ab ta faisó antiga, altiu, gemat y feréstech, ja may de tu pot oblidarse. Plena l' ànima de emoció penetra en tas pèrgons fondaladas sempre verdas, hermosas, sorprenents y fantàstiques; rublerta de esperit y forsa puja per aquells rischs perillosíssims; saturadas d' esplendorós goig y valentía passeja per aquells enlayrats cims que tant sembla l' acostin á l' altura suprema, eterna aspiració de la vida nostra.

Jo, que he rejoyenit mon cor, en tas verges torrenteras, y en la frescor y hermosura d' ellas, en lo nombre prehuat de flors que tota t' omplenan, en los inspirats y frescals cants dels milenars d' aus que cobejas, he trobat nou ser y vida, deixa que avuy, estrayent la essencia de ton ser y vida, conti alguna de las bellas tradicions que com tas aus y tas flors, son ornament y joya de la terra Catalana.

I

LO DEVANTAL

Molt propet de Gualba, entre alzinas sureras y gentils abets, se troba un dels llochs mes pregons de la montanya, en lo qui, enrevoltat d' inmensos turons y rocas, òbra sa horrible gorja lo paurós gorch negre. Quants dé fets s' han passat en ell, quant la imaginació popular hi ha trobat y ha vist, díguinho las innumbrables creus que 'l voltan y los molts fets, estranys y feréstechs, que d' ell se contan. De tradicions també n' hi viuhen, y héusen aquí una d' ellas, tal com nos la digué, ab sa senzillesa, una dona del dalt dit poble.

Diu que un dematí, de bella aubada, havia eixit una dona de Campins pera fer via cap á Santa Fé. Quan fou al indret del gorch negre se sentí assedegada y s' aclofá á un marge d' aquell á beure aygua.

Mentres ho feya, se sentí tocar la espatlla, y alsantse tota esglayada, per lo lloch ahont era, se trobá ab una dona, qui li digué, si volia anar á cuydar una malalta que hi havia á Sant Segimon.

—Prou que hi aniré, digué ella.

—Donchs tindrás la paga per endevant.

La dona de Campins era molt pobre, y n' hagué grossa alegria.

—Para la falda, y no miris lo que 't dono fins que hagis vist la malalta.

La dona obehí, y aquella li omplí lo devantal de una cosa estranya que no pogué veure lo que era.

Y fet, prengueren comiat y cada una tirá pel seu cantó, anantsen la de Campins ab lo devantal plé, ben lligat per las puntas, á la cintura.

Camina que caminarás, arribá á l' Oratori, un xich avans de la Capella del Sant. Y allí, poguent mes la curiositat, que tant la havia capficada tot lo camí, obrí lo devantal y 'l trobá sols plé de sagó.

Podeu contar com va enujarse, lo llensá á terra y se 'n aná cap á Sant Segimon. Y quan hi fou, sentí com de son devantal queya alguna cosa, s' ajupí á cullirla y 's trobá qu' eran unsas d' or.

Eran las engrunas de sagó que havian quedat enganxadas en aquell. Corrents, tota desalerada, se 'n pujá cap á munt fins al Oratori, ahont havia desfet lo devantal, mes ja res hi havia.

La fé religiosa es lo que dona vida á eixa tradició. Es la prohibició del arbre del paradís á nostres pares; es lo manquement d' eixos, perdent per ell la felicitat promesa. La fé es cega com ho es lo espe-

rit, devant l'obra inconmensurable, las sábias y altas lleys de Deu, y no hi ha mes que obehir.

Pera ferla assequible á nostra limitada inteligencia, se val lo poble de la tradició.

Mes vejám com naix la que 'ns ocupa. Estrets, vigorosos, plens d'exhuberancia y vida, vingué un moment que los pobles del Nort, no pogueren menos que tancar la cleda que en sos apartats llochs los clohia, y deixantse anar per los pobles de civilisació relativament mes avansada, no varen parar fins á esser á las portas mateixas del empori de la civilisació antigua; quantas de cosas estranyas, preu-hadas per ells, no degueren trobar en eix y en aquells pobles, no cal dirho; de aquí eixos inmensos tesoros que formaren, que en sa vida errant devian tot sovint amagar, pera trobarlo després, si no es que algú, mes ambiciós ó hábil del poble mateix no se 'n apoderés avans. La tradició n' está plena, y l' horrible drach, y lo jas del Rhin, y la cruel venjansa d' una Hrimilde, així Germana com Scandinava, omplen un sicle enter de la literatura.

Traspostos los Pirineus, també vingueren cap á nosaltres los dits pobles y allí ahont la tradició no ha sigut encar del tot borrada per la comunicació que han dut los avensos, s' hi troba encara rastre. Lo Montseny, com montanya espedada y feréstega, ne dona bona proba, y en ell viu la tradició del tresor tancat en lo castell de Montsolí, que no posem aquí, per haver sigut publicada en una Revista ¹, en la que á mitja nit de Sant Joan s' obra lo dit castell, y 'l que hi entra pot arreplegar tant or ó grá com vol, si es amatent á sortirne, y si compleix la condició de no mirarho y enrahonar fins que ha traspasat un torrent, donchs que allavoras tot l' or se li torna sagó y lo blat se li torna sorra.

Heus aquí donchs lligada la nostra tradició ab la del tresor dels pobles germánichs; tradició que treta la rudesia d' eixos, vingué á convertirse, á simbolisar, conservant empero lo fondo que li dona la tradició histórica, las forsas vivas de la naturalesa, la abundó de la terra, los tesoros que en sí enclou y amaga, y que dona sols á aquell que trevallera pera obtenirlo, que la va á buscar ab son enginy y forsa al fons mateix d' ella.

La creencia religiosa aprofitantse de abdós fases, valentse com es ben sapigut de las mateixas tradicions antigüas, pera adaptarlas á sa nova doctrina, á ff de no fer sensible 'l cambi, acullí la mateixa tradició del tresor idealisantla mes, la traduhí en la dalt dita, que 's conserva encara en la montanya, ahont la fé, ab Sant Segimon, va acullirshi y las trassas dels pobles del nort; tant indelebles encara s' hi conservan.

1. Revista histórico latina.

II

LAS ENCANTADAS DE LA NIT DE SANT JOAN

Prop de Viladrau, y en lo cantó de las ayguas vessants de Sant Segimon, hi travessa una torrentera ahont moltas vegadas hi baixan á abeurarshi los remats que en aquell indret pasturan.

Diuhen que moltas vegadas, en las fredas nits d' hivern quan los pichs del alt Montseny estant cuberts de sa vesta de neu y las ayguas del torrent son fortas y encristelladas, ixen dels abims ó covas d' ell, las encantadas, y ballan y cantan per sa superficie, que ningú las enten, barrejats sos ecos ab los xiulets del vent y lo bramul de las famolencas feras, que baixan al plá á fer sa presa.

Mes quan ve l' istiu y ab ell la benhaurada nit de Sant Joan, llavoras ja cambia la cosa y surten aquellas en dita nit, á cantar gayas cansons com ningú hagi sentidas.

Ditxós lo mortal que aquell dia pot véurelas, se pot dir que ja ha fet sa fortuna. Aixís succehí á tres fadrins, fills de can Bosch, lo un; de La Sala, l' altre; y de can Gat, lo tercer; totas tres de dit poble de Viladrau.

Plens de coratje, apesar de la por y de las prediccions que sos vehins y parents los hi feyan per sa temeritat, emprengueren lo camí de la torrentera, de bella nit de Sant Joan y al punt que foren las dotze horas y estantse allí ben amagats, vegeren sortir del fons d' una bauma á las ditas Encantadas que anavan estenent roba per los margens del torrent.

Llavoras ells que surtiren y prengueren á corre cuyta una pessa de roba que estenian, al temps que las Encantadas al veures descobertas desaparegueren ab las demés.

Era un toballó que aixís com lo agafaren aná allargantse, allargantse que no s' acabava. Per fí quan ja no s' estirá més, los tres minyons se 'l partiren y tan bon punt ho fou, quedá cada tros convertit en pesas d' or, que foren richs com ningú altre.

Mes los entrá l' ambició, y volgueren ferse mes richs: y aixís, desliveraren cada hu de per sí y sens dir res á sos companys, de tornar altre volta l' any següent, en la nit de Sant Joan, al lloch de las Encantadas, y quedarse ell sol ab totas las riquesas.

Arribat lo dia, ben amagats y per camins estranys, pera no ser vistos, se dirigiren tots tres, cadascú pel seu cantó cap á la torrentera.

Quan fou mitja nit aparegueren las Encantadas, y los tres minyons, tots á la una y sobtadament se tiraren damunt de un toballó

de la roba que tenian aquelles estesa, al mateix temps que desaparegueren roba y Encantadas.

Y los tres minyons tira que tira del toballó, eix en compte de allargarse, se feu á trossos, cayent d' ell, en lloch de monedas com l' any avans, moltas y grosas pedras.

La idea moral d' aqueixa tradició es lo cástich de la ambició, valentse per aixó del mateix procediment que 'l cuento catalá que té publicat lo Sr. Maspons en son Rondallayre « Los dos geperuts » : un troba 'l benestar una nit en un lloch que ningú s' atreueix á anarhi, y sapiguentho un envejós, á l' altre nit en que tornen á sortir los nanos y follets, que la donaren á aquell, se n' hi va y sols troba dissort. Cuento vingut també dels pobles del Nort comú á Bretanya y á la major part dels païssos en que han rebut la influencia Céltica.

Per altre part hi figura lo Tresor com en la present tradició, y per lo tant nos referim á ella pera senyalar los elements de que 's compon la que 'ns ocupa.

Pero lo característich de ella son las Encantadas. En lo llibre « Las tradicions del Vallés » del dalt dit Senyor Maspons, se troba la orígen germánich d' eixos sers que poblan encara los ombrosos llachs y caudalosos rius, principalment de la part alta de Catalunya, ab los diferents noms de Alojias, Gojas, Donas d' aygua y Encantadas. A ell donchs nos referim: lo mateix que las altres de que dona compte, las nostras ixen á la nit á ballar, á deixar sentir gayas cantadas y á estendre la roba; son inacessibles als sers humans y pagan eixos lo voler sorpéndrelas y poder donar abundancia y riqueza com las Valhirias y las Elfes.

III

LA SALA

Era un noble Senyor hisendat qui 's deya Serrallonga y tenia tres fills.

Quan foren grans los doná á cadescun part de sas riquesas y la sua benedicció, pera que se 'n anessin á buscar fortuna, encomanantlos sobre tot que seguissin sempre la lley de Deu, que tant los hi havia ensenyada.

Los tres fills prengueren comiat de son pare, y desitjant fundar cadescun llur payral casa, s' establiren prop del Montseny, passadas las Guillerías, y treballant treballant al cap de poch temps bastiren sa respectiva casa, que per lo gran y espayosa, dava goig de veure.

Un dia son pare n' hagué anyoransa y prengué camí, cap allí ahont sabia qu' eran, pera veurels.

Camina que caminarás, al eixir de las Guillerías, vejé una pajesía, de senyals rica y abundosa, y pensant si era d' algun dels seus fills, aná atansanthi ab lo cor ple de gaubansa.

Era la casa d' aspecte senyorial y rich y tenía una enlayrada torra que recordava la sua prosapia, mes al mateix temps boy al costat d' ella s' alsava un campanaret, mostra del sentiment religiós de son amo.

Gojós va entrarhi l' home y prompte va abrassar al seu fill que fou ben ple d' alegria.

—Es teva eixa casa, li va preguntar luego.

—Sí, pare. Era una rica pajesía anomenada Espinsella que jo so comprat y la he engrandida aixís en terras com en estada y perque en tot hagués la ajuda de Deu, he volgut tenirlo dins ma propia casa y li he bastit eixa capella.

—Que Ell te benehesca fill meu y 't donga abundó en fruyts y descendencia, perque la teva nissaga, com la de tot home just, s' estengui per la terra.

Y dit aixó, sortiren d' Espinsella, y caminant, caminant, arriyaren al peu d' una montanya inmensament gran, d' una alsaria sens mida, cuberta de blanca neu, que l' amo d' Espinsella, digué esser lo tant anomenat Montseny. Allí á sos peus, y com guardantse á son ressés, una casa gran, voltada de ben cultivadas terras aixecava en l' ayre sa altiva y marletada torre, y á son costat una capella de bonas proporcions sostenia un ayrós campanar, al cim del qual hi campejaba la creu, signe de nostra redenció.

Era á Sobrevia. Hi entraren y lo segon fill se tirá als brassos de son pare, ple de goig y ditja. Li esplicá tot lo que havia fet y li mostrá com á joya de mes estima, la capella pera adorar á Deu, de qui son totas las gracias.

—Que Deu te benehesca, fill meu, li digué 'l pare, y 't dongui abundó de fruyts y descendencia, perque la teva nissaga, com la de tot just s' estengui per tota la terra.

Y los tres plegats emprengueren via envers lo estatje del tercer fill. Era una pagesía inmensa de bons conreus y grossa fábrica, la qual s' anomenaba La Sala. Tenia una torre superba, recort de sa prosapia, mes en lloch se veyá campanar ni capella.

Entraren dins y 'l fill se tirá als brassos de son pare. Després li ensenyá la casa, que respirava per tot benestar y riquesa, potses mes que la dels seus germans, mes en vá hi va buscar lo bon vell, lo lloch de honrar á Deu. La capella havia sigut oblidada.

Lo pare tot enujat no volgué reposarhi y digué á son fill:—Adeu pera sempre, la teva descendencia será malehida y un de ta nissaga será penjat en forca.

Lo Senyor de Serrallonga isqué y al cap d' anys l' amo de La Salla, D. Joan de Serrallonga, era penjat per lladre.

Amant sempre lo poble d' ocupar-se de sos héroes, busca, segons sos sentiments l' origen dels mateixos. Induatablement que lo Serrallonga es un home prou célebre pera que lo poble s' hagi ocupat d' ell y sigui lo que 's vulgui, ó un caballer, com s' ha volgut idealisar per algú, tant es lo poder de la ardidesa, ó un lladre de pas, com de sa sentència y fets se deduheixen, es lo cert que sa memoria es dolenta. ¿Com pot esser que un fill de una casa noble se llensés á ser lladre? La tradició ho busca y abeurantse en lo esperit de la época en que nasqué, ho troba en la falta de creencias religiosas.

Eixa tradició es donchs relativament moderna, pero atés aixó mateix, nos revela duas importants cosas; una, lo sentiment religiós que encara esencialment predominava en nostres avis, y altre, un gran fondo de poderío y grandesa, al mateix temps que d' amor á la casa ó terra, arrelat fins al fons de l' ánima. Tots tres germans alsan en sa casa una torre alta y poderosa, pero la alsan en recort de la payral casa d' ahont han eixit, igual á la d' aquella.

IV

SANT MIQUEL DELS BARRETONS

Tan alt com es Sant Segimon, y de tan escabrosa via, y no obstant quan un es á dalt, encara trova que la montanya puja mes com si volgués arribar fins al cel. Un caminet conduheix al cim de tot, empero es tant perillós y voltat d' horribles cingleras al ensemps que cansat, que quan s' hi es, verdaderament se sent l' ánima sobrecullida.

En aquella punta ardida y feréstega, pariona del *Matagalls*, la pietat hi feu una capella. Es dedicada á San Miquel y lo que sorpren al entrarhi es la gran munió de barrets de totas menas y colors que penjan de sas parets. N' hi ha de felpa, de cartró, fins de llauna, los uns com de pastor, altres com los de las ciutats, y tots guarnits de flors y cintas.

Tan bon punt hi arriban los visitadors ó comitivas, es costum, que encara avuy se serva, que tots s' apressuran, la primera cosa, ans y tot de dirigir-se al altar, de pendre lo primer barretó que 'ls ve á ma, y després, acostantse al presbiteri, s' agenollan cubert lo cap homes y donas, á resar al sant patró de la capella.

Conta la tradició que en algun temps, tota la gent quan allí dalt arribavan los hi venia un gran mal de cap, y que aquells á qui aixó

succehia determinaren de ferne ofrena á Sant Miquel de lo que en lo cap duyan, y aixís tan bon punt allí arribavan, lo primer que feyan era penjar son barret, lo mateix homes que donas, en los claus que á eix fi se clavaren en sas parets.

Passat algun temps y essent ja totes ellas cubertas de barretons, la costum prengué un altre vol, y en lloch de deixarhi lo que duyan, la gent pera gorirse de mal de cap, ó pera guardarse de tenirne may, lo primer que fan es posarsen un dels que hi ha, y aixís demanar la ajuda del Sant.

Es induptable que una gran altura, ab son ayre pur y trasparent que vivifica l' ánima; son espectacle grandíós dominant la terra; la hermosura de una vejetació exhuberant y abundosa, predisposa 'l cor á la fé religiosa. Sembla que després d' una ascenció cansada y casi sempre perillosa, es precis trobarse ab la idea de Deu criador de tota la terra. Per aixó es que gayre be 's pot dir que no hi ha una gran altura en que no s' hi trobi una capella.

Lo cim del Montseny es elevadíssim y desde allí se descubreix una gran vista, de segur que los romeus, tractantse de montanya tan santa, en que hi havia anat á fer vida un príncep, fill del rey de Borgonya, hi devian anar sovint á visitar los llochs que est havia petjat, y al arribar al cim de tot, donant gracias á Deu, se degué introduhir la costum entre romeus y romeuas, conforme ab sa fe religiosa, de fer present dels barretons que respectivament duyan. Era un saludo al Deu de las Alturas.

Després, quan se aná perdent la costum dels pelerinatsjes, la gent donant sortida á sa fe encara existent, buscaren atribut al Sant que allí tenia estada, y trobant tots aquells barretons, sostenint la creencia de que guardava de mal de cap, cregueren era mediant lo posarse los barretons de que n' hi havian fet, y encara per alguns n' hi anavan fent presentalla.

Fin ara quatre tradicions hem posat y 's pot dir que totes quatre han estat religiosas, per manera que ab eix títol las podiam haver anomenadas, mes aixó no 's trobará gens estrany, donchs que no gayre lluny havem dit, havent habitat nostra montanya tot un sant y de ilustre prosapia, es induptable que devia deixar en ella ferm y durader perfum de fe y creencias religiosas.

V

MONTSOLIU

LO DRET DEL MAL US.

Surtint d' Hostal-rich y prenent per la carretera d' Arbucias se veu tot desseguida, encara que un tros lluny, la antiga fortalesa del Castell Senyorial dels Montsolius, avuy dia casi en ruinas.

En temps del feudalisme estava eix habitat per llurs senyors, qui com tots los de igual classe en aquell temps, tenian sobre sos vassalls una munió de drets y privilegis, entre altres segons se conta, encara que molts historiadors lo posen en dupte lo dret, ó mes comunment, mal us, conegut en llenguatje vulgar per lo «dret de cuixa.»

Diu que un jove habitant en sos dominis s' enamorá perdudament d' una joveneta filla també del Montseny; concertárense las bodas y abdós, enamorats com poch n' hi haje, no veyan arribar l' hora de sa mes complerta ditxa.

Arribá l' dia benhaurat, mes ab ell també lo moment dolorós de que la donzella tingués de ser entregada al Castell de Montsoliu: son mateix espós tingué que acompanyarli.

Diu que tota la nit lo jove, ple de sufriments son cor, lo passá donant voltas al entorn del castell, semblantli que may mes arribaria la celistia.

Quan ja fou clar dia trucá á la porta y demaná per la seva esposa, mes fou envá y no li donaren, donchs lo Senyor no s' havia llevat encara ó sens alguna ordre especial que per vos no 's donara.

Ell baixá la costa y esperá; la nit següent torná á rondar la fortalesa com si fos ánima en pena y á la eixida del sol picá per segona volta tot demanant á sa desposada.

Mes com lo dia avans li respoguieren que l' senyor dormia encara y que esperés lo ensendemá.

Com la fera á qui han pres sos cadells, aixís rondá desde aquell moment lo agraviat espós lo casal ahont era presa sa hermosa nuvia.

Y vingué lo endemá y á trench d' auba caygué l' pont llevadís, per ahont s' en entrá precipitadament demanant per sa estimada, mes tampoch li deixaren veure. Llágrimas de gelosia y desesper corrian per sas galtas, prechs y amenassas sortian de sos llabis, era en va puig ningú lo escoltava.

Y aixís lo feren esperar una llarga estona mes entretant la ira, l' oy y la venjansa s' anavan amparant de son cor ab tota la forsa.

Al cap de temps s' obrí l' castell y aparegué lo senyor, agafada pel bras á aquella que era tota la sua vida.

—Aquí la tens, li digué entregantli ab cruel mofa é insolencia.

Mes sobte reculá un pas y caygué en terra fent un crit y tot banyat ab sa propia sanch.

La daga del ofés minyó s' enfonsá fins al pom en lo seu cor. Y ab-dós enamorats fugiren montanya avall avans que los del Castell tornats en sí de la sorpresa, los haguessen pogut retenir.

D' aquest fet se 'n seguí una lluyta entre los del Castell y 'ls pagesos de remensa.

Aixís ho diu la tradició; de totas maneras es notable, y per aixó principalment també l' hem posada, que haventse duptat y fins negada la existencia dels Mals usos, la veu del poble hage tramés lo recort d' ells, y en especial, del mes odiós, anyadinti que aixó doná lloch á la lluyta dels remensas. Clar es donchs que 's pot senyalar la época en que fou nascuda la tradició que 'ns ocupa, luego de passada la guerra dels remensas y en odi á privilegis ó drets tan odiosos.

VI

MONTSOLIU

LO CONVIT DE LAS TRUYTAS

Imperava lo Alarb en la major part de nostra terra, apesar dels esforços dels nostres avis, que dia y nit lluytaren per sa patria é independencia.

L' orient y mitj dia del Montseny pertanyia encara als infaels, mentres en los pichs mes en'ayrats destacava la Santa Creu.

Lo Castell de Montsoliu fort é inespugnable aixecava sos merlets al cim d' un altíssim mont que dominavá tota la plana; semblava lo niu de la altiva águila y tant enlayrada era sa torre que 's confonia de baix estant ab los núvols: los senyors del Castell eran també 'ls senyors de tota aquella comarca y per lo tant ni un moment de repós tenian havent per enemichs á una gent tan poderosa, batalladora é intrépida com los Alarbs.

Ab tot no desmayava son coratje, y si que fer los dava en lo pla, mes y sense profit en la montanya.

Moltas vegadas intentá lo moro apoderarse del Castell, mes son valerós senyor lo dispensava tant que desenganyat lo Alarb de péndrel per assalt deslliberá de véncerlo per fam, posantli rigurós setje.

Quatre mesos s' havian passat y lo mes petit recapte no havia pogut entrar al Castell. No obstant sos habitants no donavan cap senyal de demanar clemencia ni de rendirse, ans al contrari cada dia lluytavan ab mes forsa.

Lo xefe dels Alarbs fou donchs qui entaulá las negociacions pera acabar de una vegada.

Lo senyor del Castell accepta lo missatge, empero posant per condició que 'ls parlamentaris de son enemich devian anar á fer lo parlament dins en la fortalesa.

Pujaren allí los Alarbs esperant trovar dins d'ella caras migradas y presas totas dels horrors de la fam, mes s'equivocaren. Eixí á rébrels lo castellá rodejat d'ardidas y fortas tropas.

Los embaixadors esposaren las condicions baix las quals lo castell devia rendirse, y 'l Senyor avans de respondre á ellas, los hi demaná que se servissen primer acompanyarlo á sa taula y que després ja 'n parlarian.

Dit aixó los acompanyá al menjador ahont quedaren aquells sorpresos donchs hi trovaren una taula ricament parada y sobre tot plena de diferents plats, plens tots de frescas y riquíssimas truytas de riu que semblava que acabavan de ser cullidas.

Acabat lo dinar, lo Senyor se comiá d'ells molt amablement y 'ls hi digué:

—Torneu de resposta al vostre capdill que en cap manera puch rendirme mentres tinga tal abundó de menjars.

Per mes que capissaren los moros, no pogueren atinar d'ahont treyan tanta abundancia de truytas, y coneguent que mentres poguessen tan be provehirse, res contra 'l castell lograrian, alsaren lo setje y s'en anaren á lluytar en altres terras.

Mentres tant lo castell quedá lliure d'enemichs sense que pogués may esser conquistat. Diu que 's provehia de queviures y fins de tota mena de municions de guerra, per un camí subterrani y de tothom ignorat que baixava á la riera d'Arbucias ahont molt tranquilament los dependents del Castell anavan á pescar truytas.

Apenas hi ha castell á Catalunya al que no se hi trobi un camí cap á dins de terra, tapat al cap d'un xich per terra y pedras, que 's diu dona un bon tros lluny y que servia aixís pera provehirse de viandas, com de fugida en cas de necessitat. No es estrany donchs que en lo castell de Montsoliu se hi trobi eixa tradició, nascuda sens dupte com la de tots los demés al desapareixer lo feudalisme y ab ell la vida de las fortalesas roqueras.